

Standardní Eurobarometr 80

**VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ V ZEMÍCH EVROPSKÉ UNIE
Podzim 2013**

NÁRODNÍ ZPRÁVA

ČESKÁ REPUBLIKA

Tento výzkum byl zadán a koordinován Generálním ředitelstvím Evropské komise pro komunikaci.

Tato zpráva byla zpracována pro Zastoupení Evropské komise v České republice.

Dokument nereprezentuje stanoviska Evropské komise.
Názory a interpretace v něm obsažené reprezentují výhradně pohled autora.

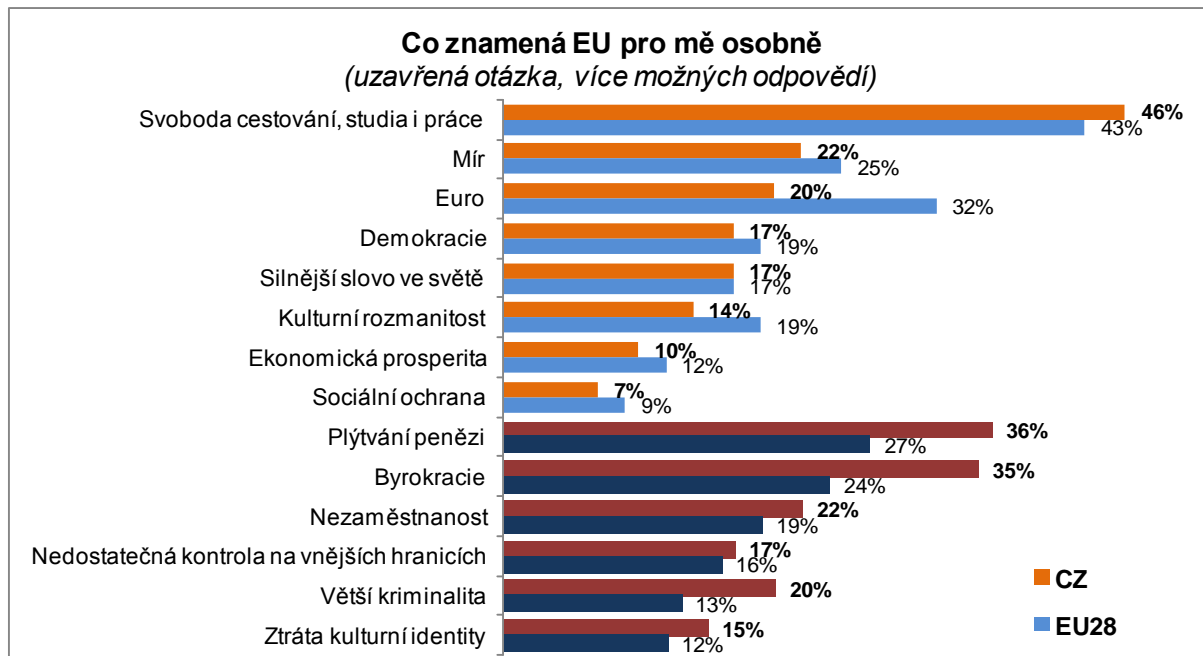
Standardní Eurobarometr 80 / Podzim 2013 – TNS Opinion & Social

Obsah

1. CO PRO NÁS EVROPSKÁ UNIE ZNAMENÁ	2
2. DŮVĚRA V EU	4
3. CÍTÍME SE BÝT EVROPANY?	6
4. CO OD EU OČEKÁVÁME.....	8

1. Co pro nás Evropská unie znamená

Poslední vlna celoevropského šetření Eurobarometer s pořadovým číslem 80 se zaměřila kromě jiných témat také na to, co vlastně Evropská unie pro své obyvatele znamená, jak ji vnímají a co od ní očekávají. Nejprve se zaměříme na to, co pro obyvatele zemí EU Unie osobně znamená.

I když Češi mají k EU ambivalentní přístup, přece jen pro ně Evropská unie představuje pojem více pozitivní než negativní. Pro většinu české populace znamená existence Evropské unie především svobodu cestování, studia a práce (46 %). Tento aspekt je důležitý především pro studenty a ekonomicky aktivní obyvatele s vyšším socioekonomickým statusem. Především důchodci tento klad jmenují výrazně méně často než ostatní – není pro ně nijak důležité, protože výhod svobodného cestování a podnikání často nevyužívají. Současně s důchodci jsou to lidé s nízkým socioekonomickým statusem, např. nezaměstnaní. **U těchto osob se jako první asociace v souvislosti s EU častěji objevuje plýtvání penězi** (v těchto skupinách téměř 50 %, zatímco u studentů a podnikatelů je plýtvání penězi jmenováno méně než třetinou populace).

Pro velkou část Čechů znamená Evropská unie kromě plýtvání penězi také byrokracii (35 %). Tento problém jmenují všichni lidé napříč sociodemografickými skupinami, i když je vidět, že osoby, které EU silně důvěřují, problém byrokracie vnímají jako daleko méně závažný než ostatní.

Zajímavé je srovnání názorů na přínos EU, pokud jde o kulturu a národní identitu. **V součtu celé populace je poměr mezi těmi, kteří si myslí, že existence EU přináší kulturní rozmanitost, a těmi, kteří mají za to, že EU znamená ztrátu vlastní kultury, velmi vyrovnaný. Obě možnosti jmenuje přibližně 15 % populace.** Při detailním pohledu ale zjistíme, že čím mladší, optimističtější naladěná a více důvěřující v EU osoba je, tím spíše se kloní k názoru kulturního obohacení. Naopak lidé starší, s nižším socioekonomickým statusem a také ti, kteří EU nedůvěřují, se častěji kloní k tomu, že kvůli EU spíše vlastní kulturu ztrácíme.

Kultura je vůbec pro existenci Evropské unie jedním z klíčových aspektů, který formuje názory na tuto instituci. Jedním z hlavních důvodů, proč mají obyvatelé různých zemí Evropy pocit nějakého „evropanství“, je především odkaz společné kultury. **Na otázku „Co vytváří v Evropě pocit sounáležitosti“ odpovídá mnoho Čechů, že to je právě kultura.** V tomto směru ale zřejmě nemají na mysli nějakou univerzální evropskou kulturu, tvořenou směsí všech národních zvyklostí, ale spíše odkaz „tradiční“ evropské kultury (postavené na uznávání určitých univerzálních pravidel) v protikladu ke kulturám cizím – např. arabské nebo asijské kultuře. V porovnání s průměrem zemí EU28 nejsou v tomto ohledu Češi nijak výjimeční. Podle většiny obyvatel EU28 je pro pocit sounáležitosti důležitá právě kultura, historie a společenské hodnoty uznávané napříč všemi zeměmi Evropy.

Kromě kultury, historie a uznávání obecných hodnot je na předních místech u mnoha zemí (především severských, ale i ČR) jmenována věda a vzdělávání společně s ekonomikou. Kulturu a společné hodnoty jmenuje více než čtvrtina české populace, vědu a ekonomiku jmenuje méně než pětina (18 %) osob. I tak je ale vidět, že i když je ekonomika EU Čechy i Evropany vnímána poněkud problematicky (asociace s plýtvání penězi, nepřilíh velká důvěra v to, že EU se dokáže vypořádat s dopady ekonomické krize...), pro pocit sounáležitosti a tvorbu vnímání obrazu EU jako celku je její ekonomický aspekt důležitý.

Poněkud problematicky se jeví fakt, že jiná než kulturní, historická nebo hodnotová pojítka Evropské unie Češi nezmiňují. Sounáležitost na základě ekonomických vztahů (solidarita s chudými regiony, společná správa části národních rozpočtů...), práv nebo společné zdravotní péče nejsou Čechy téměř jmenována. Ale ani v tomto ohledu nejsou Češi jiní než průměr EU28. Obecně je mezi Evropany ekonomické hledisko EU spíše potlačeno a Evropa není vnímána jako funkční ekonomický celek.

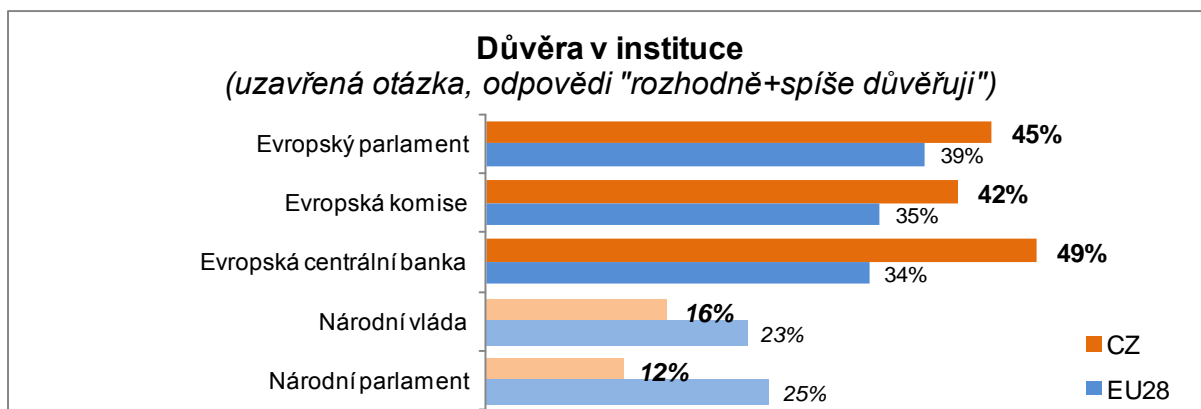
A co vlastně Evropskou unii nejlépe charakterizuje? **Podle většiny obyvatel evropské osmadvacítky je nejdůležitější hodnotou, která EU reprezentuje, mír.** Tvrdí to 4 z 10 všech obyvatel EU28. Češi nejsou v tomto ohledu výjimkou – největší část populace (40 %) má za to, že nejdůležitější hodnotou EU je mír mezi členskými státy. Tento aspekt jmenují častěji starší lidé, kteří mají ještě v živé paměti válečné konflikty, které se Evropou přehnaly do 40. let minulého století. Pro ně je udržení míru a absence válek naprosto nejdůležitější hodnotou, kterou Evropská unie v současné době svojí existencí zaručuje. **Mladí lidé mají na tuto věc jiný názor. I když mír jako důležitou součást fungování EU nijak neodmítají, nejdůležitější charakteristikou Evropy je pro ně především osobní svoboda a možnost realizovat se v mnoha různých oblastech po celé Evropě.**

V celkovém součtu je na druhém místě nejdůležitějších charakteristik EU zajištění demokracie. Jmenuje jej celkem 31 % osob. Jsou to opět častěji mladí lidé, kteří si často spojují demokracii s možností osobních svobod a otevřeného trhu. Do této skupiny patří rovněž lidé s vyšším socioekonomickým statutem, pro které je tato hodnota zárukou svobodného podnikání a možností realizace na širším trhu práce.

V porovnání s ostatními zeměmi EU28 jsou Češi častěji než ostatní přesvědčeni o tom, že Evropskou unii nejlépe charakterizuje osobní svoboda (28 % ČR, 18 % EU) a naopak méně jsou přesvědčeni o tom, že Evropskou unii charakterizuje péče o lidská práva (24 % ČR, 28 % EU).

2. Důvěra v EU

Dalším okruhem zjišťování poslední vlny celoevropského šetření Eurobarometer byla důvěra Evropanů v národní a evropské instituce.

Důvěra v evropské instituce je v ČR na relativně dobré úrovni, pokud ji porovnáme s průměrem EU. Na druhé straně však Evropskému parlamentu a Evropské komisi mírná většina české populace nedůvěřuje. Nejvíce Češi věří Evropské centrální bance – jedná se o téměř polovinu (49 %) populace, zatímco nedůvěru jí vyjadřuje jen 39 % osob. U Evropského parlamentu (důvěra 45 %, nedůvěra 47 %) a Evropská komise (důvěra 42 %, nedůvěra 46 %) již sledujeme velmi mírnou převahu těch, kteří těmto institucím nedůvěřují.

Z hlediska sociodemografie je patrné, že **evropské instituce se těší daleko větší důvěře mezi mladými, studenty, lidmi s vyšším socioekonomickým statusem a také s vyšší důvěrou v evropské cíle vůbec** (EU jde správnou cestou, zvládne krizi, EU funguje dobře...). U těchto osob převažují pozitivní stanoviska nad těmi negativními v průměru okolo 65 % : 35 %. Na druhé straně starší lidé, důchodci, osoby s nižším socioekonomickým statusem a lidé, kteří nevěří ani cílům Evropské unie (EU nejde správnou cestou, nedokáže si s krizí poradit, nefunguje dobře), mají důvěru v tyto instituce výrazně nižší. U těchto skupin je poměr odpovědí přesně opačný (35 % : 65 %).

I když je patrné, že důvěra v evropské instituce není příliš vysoká, jsou na tom ještě velmi dobře ve srovnání s národními institucemi. Národní vládě resp. parlamentu důvěřuje méně než pětina (16 % resp. 12 %) Čechů. Vláda má sice tradičně u Čechů důvěru vyšší než parlament, i přesto se jedná o důvěru velmi nízkou. V době šetření (2.–17. 11. 2013) byla „úřednická“ vláda J. Rusnoka ve funkci již 4 měsíce, počáteční relativně vysokou důvěru si však neudržela. Z výsledků je rovněž patrné, že nahlížíme-li na důvěru v evropské instituce také optikou srovnání s totožnými institucemi národními, je situace evropských orgánů dobrá.

V zásadě skoro všechny země hodnotí lépe instituce evropské než národní – významné výjimky jsou jen Britové, kteří EU věří tak málo, že i nízká důvěra v národní instituce nevypadá ve srovnání tak hrozně, a Švédové, kteří nadprůměrně věří svému parlamentu. Zajímavé je ale srovnání důvěry obyvatel zemí staré (EU15) a nové (NČZ13) Evropy. Zatímco obyvatelé zemí „tradiční“ EU15 vnímají ve srovnání s evropskými institucemi ty národní jako relativně důvěryhodné, u zemí NČZ13 je situace jiná. Obyvatelé těchto zemí hodnotí své národní instituce ve srovnání s těmi evropskými jako daleko méně důvěryhodné.

Orgány EU se tedy těší relativně vysoké důvěře obyvatel zemí celé Evropy. Proč tomu tak je? Předpokládáme, že je to především „nedostatkem“ problematických kauz, které provázejí všechny národní orgány, a také jakousi větší vzdáleností těchto institucí od povědomí obyvatel jednotlivých zemí. **Vzhledem k dalším výsledkům šetření Eurobarometer bohužel nemůžeme předpokládat, že důvěra v evropské instituce je podmíněna nějakými konkrétními výsledky.** Zatímco opatření na straně národních vlád a parlamentů mají občané díky médiím celou dobu tzv. „na očích“, práce evropských institucí je jim vzdálena. Zvláště jim unikají některá dlouhodobá opatření realizovaná evropskými orgány, především ekonomického rázu.

Evropané a také Češi, kteří se od průměru EU v tomto směru příliš neodlišují, do určité míry **přiznávají Evropské unii zásluhy především v oblasti základních lidských práv, nevěří ale příliš v ekonomickou sílu EU** a její schopnost vypořádat se s důsledky zhoršení životních podmínek. Lidé v Evropě mají za to, že EU nevytváří v dostatečné míře podmínky pro boj s nezaměstnaností, nedokáže se vypořádat s ekonomickou krizí a také rozhodně nepřispívá ke snižování nákladů na život ve svých zemích. Za hlavní problém EU pak lidé označují fakt, že Evropská unie jako taková postrádá jasné poselství – nějaký jasně definovaný cíl a program, který by mohli přijmout za vlastní. V průměru EU28 sledujeme 81 % osob, které se s tímto názorem ztotožňují. V České republice je podíl prakticky stejný (80 %).

Předchozí zjištění podtrhují výsledky otázky „Jaká jsou největší pozitiva Evropské unie“. Na tuto otázku nejvíce Čechů (41 %) odpovědělo, že se jedná především o volný pohyb osob a zboží po celé EU. Na druhém místě se pak umístil mír mezi členskými státy (32 %) a s velkým odstupem až na 4. místě **s pouhými 5 % odpovědí ekonomická síla Evropské unie.** Stejně tak lidé příliš často nejmenují politický a diplomatický vliv EU ve světě, úroveň sociálního zabezpečení nebo společnou zemědělskou politiku Unie.

Ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi Češi častěji než ostatní na EU oceňují jako nejdůležitější aspekt svobodu cestování a podnikání, naopak **výrazně méně než ostatní považují za pozitivum společnou měnu euro.** Již tradičně se Češi řadí k nejzarytějším odpůrcům eura jak mezi členy eurozóny, tak mimo ni. Menší podporu než v České republice má euro jen tradičně ve Velké Británii a v poslední době také ve Švédsku a Dánsku. Obecně je zajímavé, že vyšší důvěru v euro mají především země, které euro zavedly. Jsou to především země Beneluxu, ale také např. Slovensko nebo Irsko. Důvěra v euro je sice do značné míry podmíněna jeho současným využíváním, ale neplatí to beze zbytku. Oproti minulým vlnám šetření Eurobarometeru, kdy se jako největší odpůrci eura ukazovali obyvatelé zemí postižených dluhovou krizí (Řecko, Španělsko), došlo k přesunu tohoto

negativního postoje na sever Evropy. Je zajímavé, že opatření Evropské unie měla na populace jižních zemí zasažených krizí nejvíce zřejmě pozitivní dopad, protože v současnosti se staví obyvatelé Řecka nebo Španělska k euru stejně jako průměr EU28. Češi svůj postoj ale nijak nemění a tradičně patří k největším skeptikům ohledně společně měny. Svoji roli zde určitě hraje euroskepticismus bývalého prezidenta V. Klause, ale také negativní příklady z Evropy. V době deklarovaného snižování životní úrovně se Češi bojí nové měny jakožto nástroje monetární politiky EU, nad níž ztratí národní orgány (přes silnou nedůvěru, se kterou se potýkají) vliv.

Všechna výše zmíněná zjištění vedou k závěru, že Evropská unie představuje pro své obyvatele nositelku tradičních „evropských“ hodnot a záruku míru a že lidé pozitivně hodnotí i možnost svobodného cestování a podnikání. Na druhé straně není EU vnímána jako ekonomicky silný subjekt, který by dokázal řešit obavy svých obyvatel týkající se ekonomické situace. To jsou přitom oblasti, které obyvatele EU v současnosti trápí nejvíce.

3. Cítíme se být Evropany?

Kromě jiných témat se aktuální šetření Eurobarometer zaměřilo také na problematiku pocitu „evropanství“ a na to, jak jsou zájmy jednotlivých zemí při rozhodování Evropské unie brány v úvahu. Základní otázkou bylo, zda se lidé cítí být občany Evropské unie.

Češi jsou v tomto ohledu ve srovnání s ostatními zeměmi podprůměrní. Za občany Evropské unie se považuje sice nadpoloviční většina (55 %) osob, nicméně ze zkoumaných zemí se jedná o 22. místo z celkových 28. Jako občané EU se častěji cítí mladí lidé (zvl. studenti), lidé s vyšším socioekonomickým statutem a především ti, kteří EU věří a mají za to, že jsou jejich potřeby v EU respektovány. U nich je poměr „evropských“ odpovědí více než 70 %. Na opačné straně pak stojí starší lidé a osoby s nižším socioekonomickým statutem, kteří EU nedůvěřují, kteří tuto nedůvěru mimo jiné deklarují i tak, že se „evropsky“ necítí. V těchto skupinách je podíl těch, kteří se cítí být občany Evropské unie, méně než 35 %.

Nejvíce se jako občané Evropské unie cítí již tradičně Lucemburčané, ale také poněkud překvapivě Malťané, Finové nebo Estonci. V těchto zemích sledujeme podíly osob deklarujících své evropanství nad 70 %. Zajímavé srovnání sledujeme u 3 zemí, jejichž politiky a ekonomiky zásadně vytvářejí tvář Evropské unie – jedná se o Velkou Británii, Francii a Německo. Mezi Brity je podíl osob, které deklarují, že jsou občany EU, jen 42 %, což je nejméně v celé Unii. Francouzi tento postoj zaujímají v 57 %, což je průměr všech zemí EU28, a Němci v 73 %, což je řadí na 3. místo v Evropě (za Lucembursko a Maltu). Ačkoliv všechny 3 země patří k tradičním pilířům Evropské unie, je vidět, že jejich občané své členství v tomto společenství vnímají rozdílně. Britové jsou tradičně ohledně EU velmi skeptičtí (EU příliš nevěří, nechťejí být její silně integrovanou součástí a také odmítají euro), zatímco Němci, i když se jejich vnímání EU spíše zhoršuje, se zatím silně cítí být občany Evropské unie. Francouzi jsou pak názorově na občanství v EU někde mezi těmito dvěma národy.

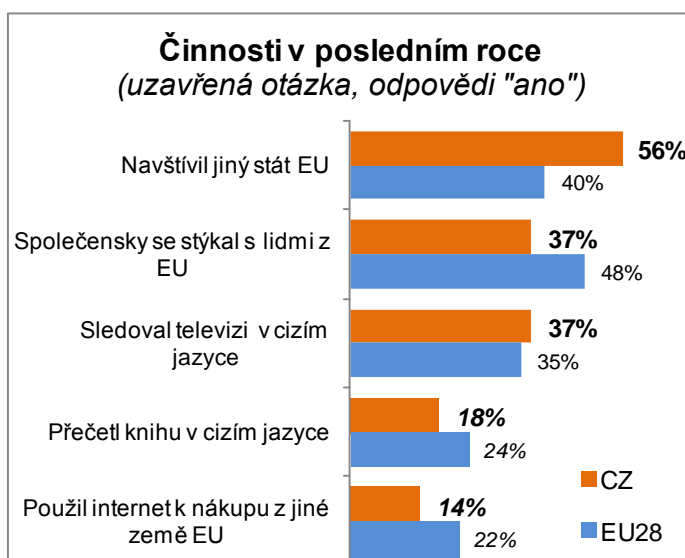
Kromě otázky, zda se lidé cítí být občany Evropské unie, bylo také v šetření zkoumáno, zda se obyvatelé České republiky cítí být více Čechy nebo Evropany. **Zde se jen potvrzuje fakt,**

že Češi jsou jedni z nejméně „evropsky“ se cítících populací EU28. Pouze jako Češi se označilo 48 % populace (starší lidé, nižší socioekonomický status), což řadí Českou republiku na 6. místo za Velkou Británii, Irsko, Řecko, Portugalsko a Bulharsko. **Na druhé straně ale existuje i velmi početná skupina osob (především mladí lidé, studenti, lidé s vyšším socioekonomickým statusem a především sympatizující s EU), kteří se sice považují v první řadě za Čechy, ale také za Evropany.** Jedná se o 47 % osob, což nás řadí na 18. místo mezi 28 sledovanými státy Evropské unie.

V žádné sledované zemi není nijak vysoký podíl těch, kteří by se považovali za Evropany více než za příslušníky vlastního státu. Nejvyšší podíl takových osob je v Lucembursku (20 %), Belgii (13 %) a poněkud překvapivě také v Rumunsku (15 %). Země Beneluxu jsou tradičně velmi „evropské“, ale překvapivý je relativně vysoký podíl těchto osob v Rumunsku, nebo i Chorvatsku. Nové členské země ještě nejspíše fungují na vlně velkého optimismu, která u části populace nastala po vstupu těchto zemí do EU. Navíc může být deklarovaná míra evropanství podpořena špatně vnímanou domácí situací v těchto zemích. Obecně ale podíl osob, které se považují za Evropany, více než za příslušníky svého státu, téměř nikde nepřekračuje 10% hranici.

Zajímavé srovnání nabízí pohled na Čechy a Slováky a jejich vztah k tomu „být v Evropě“. Jak již bylo řečeno, Češi se příliš necítí být občany EU a ani Evropany. Na druhé straně jsou Slováci v tomto ohledu velmi evropská. Mezi Čechy obecně panuje přesvědčení, že obyvatelé Slovenské republiky jsou někdy až přehnaně hrdí na svoji vlast,. Na druhé straně je ale podíl Slováků, kteří se cítí být „pouze“ občany Slovenska, 34 % (vs. 48 % Čechů!) a celkem 58 % obyvatel Slovenska se cítí být zároveň Evropany. To je řadí na 4. místo mezi evropskými státy. Obdobná je i situace u otázky „Cítíte se být občanem EU“. Zatímco Češi odpověděli kladně jen v 55 % případů, u našich nejbližších sousedů to bylo 70 %. **Je tedy vidět, že Slováci se cítí být Evropany daleko více než Češi.**

Být občanem Evropské unie s sebou jistě nese značný podíl osobní angažovanosti a přesvědčení, které se obtížně měří. Kromě toho se ale dají některé znaky „evropanství“ vysledovat i nepřímo. V rámci šetření bylo zjišťováno, zda lidé v posledních 12 měsících vykonali nějaké činnosti, které vedly k interakci s jinou než domácí kulturou.

Při interpretaci otázky musíme mít na paměti, že některé „evropské chování“ nemůže být z povahy věci vlastní určitým skupinám obyvatel. Jsou to především starší lidé a lidé s nižším socioekonomickým statusem. Tyto skupiny nemají možnost např. cestovat, interagovat v jiném než mateřském jazyce nebo nakupovat na internetu, protože jim to neumožňuje jejich ekonomická nebo osobní situace, neumějí cizí jazyky nebo nemají přístup k internetu.

Z 5 nabízených možností Češi nejvíce cestovali do zahraničí. Uvedla to více než polovina (56 %) populace. Na druhém místě se umístil společenský styk s lidmi z jiných států Evropské unie a sledování pořadů v jiném než mateřském jazyce (37 %). Nějakou knihu v jiném než českém jazyce přečetlo za poslední rok jen 18 % obyvatel. Internet k nákupu zboží nebo služeb z jiné evropské země využilo jen 14 % populace.

Ve srovnání s ostatními zeměmi EU28 jsou na tom Češi výrazně lépe v charakteristice cestování. Projevuje se zde stejný efekt již popsany v minulé vlně Eurobarometru – Česká republika je relativně malá, a lidé tak nemají problém cestovat do mnoha okolních zemí. Existují i další skupiny, jako jsou např. Benelux, Skandinávie nebo Rakousko/Německo. Obyvatelé těchto zemí také cestují do jiných evropských zemí častěji než ostatní. V případě ČR se nejspíše jedná hlavně o Slovenskou republiku, která je pro nás finančně i časově dobře dostupná, ale v podstatě o všechny sousední státy, kam to relativně všichni Češi mají blízko.

Naopak méně než ostatní se Češi společensky stýkají s ostatními národy Evropy. Opět se potvrzuje zjištění z minulé vlny Eurobarometru, kdy jsme v této charakteristice skončili pod evropským průměrem. Lze to vysvětlit tím, že Češi sice často cestují do zahraničí, ale jedná se především o nákupy nebo krátké návštěvy příhraničních oblastí. Tyto návštěvy svým charakterem vylučují nějaký bližší kontakt s místními obyvateli. A kromě toho nemá velká část populace díky životu za železnou oponou mnoho přátel v cizině. Výsledky šetření tuto teorii podporují, neboť nejméně se s obyvateli jiných států stýkají právě lidé z východní Evropy.

Obecně sledujeme „evropské chování“ daleko silněji ve skupinách mladých, studentů a lidí s vyšším socioekonomickým statusem. Více „evropsky“ se také chovají lidé, kteří mají k Evropě (a také EU) pozitivní vztah a sami se cítí být občany Evropské unie.

4. Co od EU očekáváme

Nejprve se podíváme na to, co si vlastně o Evropské unii Češi obecně myslí, jakou představu v nich vyvolává. **Vzhledem k tomu, že Češi se příliš evropsky necítí, není žádným překvapením, že v naší populaci převažují negativní postoje nad pozitivními.** Na otázku „Jakou představu ve Vás EU vyvolává“, odpověděla v negativním smyslu celkem třetina (33 %) populace, zatímco pozitivně jen čtvrtina (24 %) Čechů. **Největší část populace (43 %) nezastává žádný názor – EU v nich nezbuzuje ani negativní, ani pozitivní asociace.** Opět se zde potvrzuje, že Češi jsou v rámci EU velkými skeptiky. Výrazně vyšší podíl negativních odpovědí registrujeme jen v tradičně velmi skeptické Velké Británii a Řecku zasaženém ekonomickou krizí. Stejně jako v předchozí otázce se zde projevuje fakt, že Slovinci mají k EU zcela jiný postoj. Pozitivní asociace (31 %) převažují nad negativními (28 %).

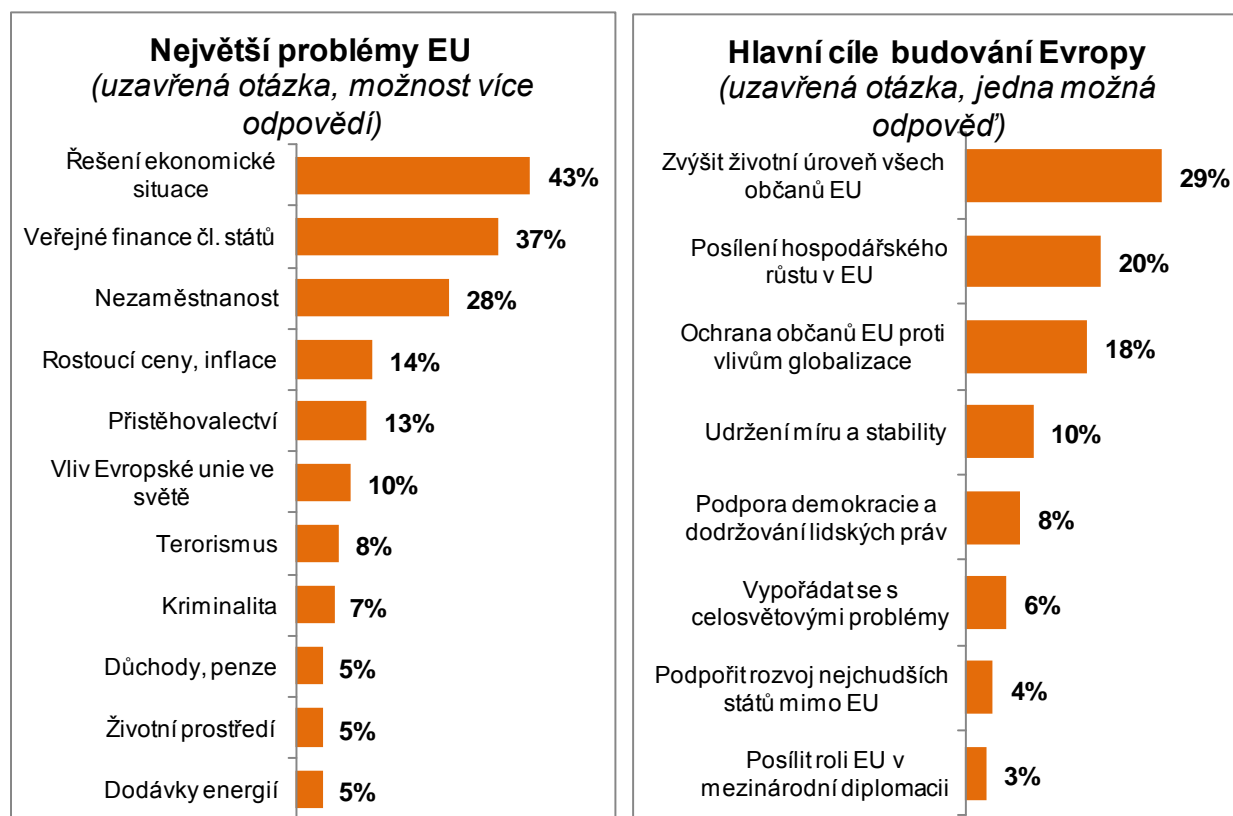
Pozitivní asociace mají především skupiny osob, které mají v EU důvěru a častěji si uvědomují všechny výhody, které EU nabízí, a také rozumí tomu, jak EU funguje. Naopak u lidí, kteří Evropské unii nevěří, příliš pro ně neznamená a nemají za to, že jim přináší něco dobrého, převažují negativní asociace. V tomto směru nejsou příliš zřetelné rozdíly podle sociodemografických ukazatelů, jako je věk, vzdělání nebo ekonomický status. Obecné postoje k EU definuje spíše názor na konkrétní oblasti jejího fungování.

Bez ohledu na to, jaký mají obyvatelé Evropy názor na Evropskou unii, každý od ní něco očekává. Existuje jen malá část populace všech evropských zemí, která od EU nic neočekává a nechce (v rámci celé EU28 se jedná o 6 %, mezi Čechy je tento podíl 3 %). Jedna z otázek v loňském/posledním šetření Eurobarometer byla otevřená – respondenti mohli uvést jakoukoliv možnost, která je napadne. Otázka se zaměřila na zjištění toho, co od Evropské unie vlastně očekáváme.

Od Evropské unie Češi očekávají především řešení své vlastní ekonomické situace. Chtějí, aby EU zajistila obecné zvýšení kvality jejich života (20 %) a také aby se angažovala v řešení nezaměstnanosti (19 %). Menší část obyvatel také spontánně uvádí, aby EU pomáhala se sociálními službami (5 %). Kromě toho také relativně velká část osob požaduje lepší systém vnitřního fungování EU (14 %) a také méně byrokracie a vyšší transparentnost (8 %).

Pouhých 7 % české populace pak uvádí udržení nebo rozšiřování tradičních evropských hodnot jako je mír, rovnost nebo svoboda cestování a práce. **Stejně jako v minulých vlnách Eurobarometru se ukazuje, že očekávání od EU jsou poněkud odlišná od toho, co EU v současné době reprezentuje. Pro většinu lidí znamená Evropská unie především záruku tradičních hodnot, ale přitom po ní požadují reálné vylepšení jejich životů.** Rozdíly mezi současným stavem a očekáváním do EU vkládaných vede následně ke snižování důvěry v tento projekt.

Kromě spontánního očekávání od Evropské unie byla sledována také problematika budoucího směřování EU. Konkrétně jsme se zaměřili na to, jakým největším problémům EU v současné době čelí a na co by se v budoucnu měla zaměřit.

Podle největší části české populace je v současnosti největším problémem Evropské unie ekonomická situace (uvádí to 43 % Čechů) a také řešení veřejných financí členských států (37 %). Na třetím místě se umístila nezaměstnanost, kterou jmenuje více než čtvrtina (28 %) české veřejnosti. Společně s veřejnými financemi je také relativně často jmenována inflace a rostoucí ceny (na 4. místě s 14 %). Potvrzuje se tedy zjištění, že očekávání od EU v současnosti směřují spíše k ekonomice a řešení finančních problémů.

Ostatní problémy jsou jmenovány jen malou částí populace – jedná se především o dílčí a spíše konkrétní problémy, jako jsou důchody a penze, životní prostředí, dodávky energií (všechny aspekty jsou jmenovány 5 % Čechů).

Z hlediska sociodemografických charakteristik nesledujeme žádné větší rozdíly, přesto ale můžeme říct, že mladší lidé s vyšším vzděláním nebo příjmy častěji než ostatní jmenují konkrétní opatření (životní prostředí, energie) a poněkud překvapivě také nezaměstnanost. To, že osoby s nejvyšším socioekonomickým statusem jmenují častěji než ostatní nezaměstnanost, musíme chápat tak, že tito lidé, ač nejsou sami nezaměstnaností příliš ohroženi, mají za to, že se jedná o problém, který by měla řešit Evropská unie. Na druhé straně lidé s nižším socioekonomickým statusem tento problém nejmenují tak často především proto, že nezaměstnanost je primárně problémem ČR a nikoliv celkově Evropské unie. Je to částečně z toho důvodu, že tito lidé a priori nedůvěřují EU, že by si s problémem nezaměstnanosti dokázala poradit.

Ve srovnání s průměrem EU28 Češi relativně častěji jmenují problém veřejných financí členských států (ČR 37 %, průměr EU28 26 %). Souvislost to do značné míry má s tradiční českou představou o stavu financí České republiky, jejich nízké transparentnosti a plýtvání. Téma veřejných financí silně zarezonovalo v posledních dvou volbách do parlamentu (2010 a 2013). Je tedy jasné, že toto téma Čechy zajímá a projektují tak přání ohledně domácí situace i na situaci celé EU.

Naopak méně často jmenují Češi problém přistěhovalectví – tento aspekt jmenují přirozeně imigrační země ze západní Evropy a také poněkud překvapivě Bulharsko. **Problém nezaměstnanosti se zajímavě profiluje i při porovnání zemí. Češi (28 %) jmenují nezaměstnanost méně často než je průměr EU28 (36 %).** Největší podíl při zmiňování tohoto problému sledujeme v zemích silněji zasažených ekonomickou krizí (jižní Evropa). Ovšem vysoký podíl těchto odpovědí je také u zemí Beneluxu nebo Skandinávie. Vysvětlení spočívá právě v důvěře v EU. Zatímco populace vyspělých zemí Beneluxu nebo Skandinávie EU věří a má za to, že nezaměstnanost dokáže řešit, nové členské země (NČZ 13) mají častěji za to, že EU nedokáže problém nezaměstnanosti řešit, a tak ho také ani nezmiňují.

Problémy, kterým EU v současné době čelí, jsou tedy podle Evropanů ekonomického rázu. S tím souvisí také problematika budoucího směřování Evropské unie. **Češi nejčastěji požadují, aby se Evropská unie zaměřila na zvýšení životní úrovně svých občanů (na prvním místě to uvádí 29 % populace) a také zvýšení hospodářského růstu (20 %).** Tyto aspekty budoucího směřování EU častěji jmenují obyvatelé nových členských zemí, ve kterých je životní úroveň stále nižší než v zemích EU15. Na druhé straně obyvatelé „starých“ evropských zemí častěji požadují udržení míru a stability a také podporu demokracie a lidských práv. Je tedy vidět, že vnímání budoucnosti EU je do značné míry podmíněno současným stavem – pokud je země (subjektivně vnímáno) ekonomicky slabší, pak se její občané obracejí k EU jako k instituci, která má domácí ekonomické problémy do určité míry

řešit. Pokud je země ekonomicky relativně silná, pak její občané od EU častěji očekávají udržení tradičních evropských hodnot. Neznamená to ale, že by v zemích západní Evropy nebyl akcent ekonomického růstu zmiňován vůbec. I v zemích EU15 je nejčastěji jmenováno směřování ke zvýšení životní úrovně lidí a posílení hospodářského růstu, nicméně tato opatření jsou ve srovnání se zeměmi NČZ13 jmenována méně často.

V České republice očekávají zlepšení životních podmínek především ti, kteří mají v současnosti horší deklarované životní podmínky – jsou to lidé s nízkým socioekonomickým statusem, jako jsou důchodci, ženy v domácnosti nebo manuálně pracující. Do značné míry existuje v české společnosti paralela s evropskými zeměmi. Čím exponovanější je skupina vůči ekonomickým hrozbám, tím častěji od EU očekává, že se bude ekonomickou stránkou zabývat. Lidé s vyšším socioekonomickým statusem zase častěji než ostatní jmenují zaměření na budování demokracie a udržení míru a stability.

Evropská unie není většinou české populace vnímána vyloženě negativně, největším problémem však zůstává fakt, že ekonomicky slabší části populace se domnívá, že EU neplní jejich požadavky na zlepšování životní úrovně.